

# ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. —  
Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четвртъ год. 1 ф. а.вр.

БРОЙ 13. У Новоме Саду, 7. Априла 1861. ГОД. IV.

## Мисля о школи и учителяма.

### XXIX. Законикъ за училишеля.

Одпре негде у разговору рече ми неко, вальда да се похвали што апостоле чита, да нема лепшегъ законика за учителъ, него што е 12 глава у посланици Павловой Римлянима.

Я самъ ту главу добро проучио, и многа места врло важна нашао; ал' прави и najlepши законикъ за учителя остае довекъ еванђелие. Она любовь према деци, и онай учения начинъ, као што га е Спаситель имао, оне науке и приче, пакъ она благость и стрпелливость, найсветии су образци, на кое би се сви мирски и духовни учителя угледати валяли. Прича она о сеячу, о пеници, о талантима и пр. вреди више него многа педагогija.

У свакој школи валяло би да стои икона Спасителя, како децу к' себи прима, и нби благосиля; я самъ уверенъ, да бы сваки погледъ на ту икону, многу немилу речъ учителю с' езика одбио, и много реда му пруть изъ руке извио.

### XXX. Виканъ при учению деце.

Има многи особито млађи учитель, што одъ велике ревности при учению деце тако виче, да бы јошъ толико деце, наполю седећи, науку слушати могла.

Та е ревность, ако е и најболъ смерана, несмиелена, и по здравлѣ врло шкодљива. Младъ човекъ, кои се јошъ у годинама телесногъ развитка находи,

може са такомъ викомъ часомъ кои дефектъ ухватити, и болестъ себи навуѣи, која ће га и у гробъ свалити. Као што се умеренимъ говоромъ груди снаже и шире, тако се претеранимъ напрезанѣмъ особито у младости найлуѣе осакатити могу.

Притомъ е виканѣ сасвимъ противно ономъ мира духу, коимъ школа дисати има, и сваки мирнии човекъ мора се чудити, кадъ мимо те школе прође, и учителя децу учеѣи викати чуе. Виканѣ издае, као да е радъ учитель, да силомъ и напрецацъ што уради, и чисто га с' поля видишь, како се часъ онамо на оно дете обрецне, часъ оно онамо чупне ил' гурне и удари, а да само миръ и тишину одржи, кою самъ са својомъ викомъ найвеѣма квари.

Помажел' деци то виканѣ што? Ни найманѣ. Јошъ шкоди. Учитель својомъ викомъ заглуе децу, и штогодъ онъ веѣма виче, то му и они све више шушкаю и несташую; сваки мисли, да и наполе пазеѣи учителя доволно чути и разумети може. Кои учитель дечии несташлукъ са викомъ предаваня свладати мисли, тай се люто вара; онъ прави зло далеко веѣе. А нека само покуша, у нѣиовъ несташлукъ с' тимъ гласомъ уѣи, и видиѣе, да ће се деца сама одъ свогъ несташлука и безобразлука застидити и поплашити, и одма ће се утишати, и нѣга слушати.

Ја самъ имао едногъ учителя, кои е тако тио говорио, да се таманъ чуо, и памтимъ и данасъ, да смо кодъ нѣга само зато наймирнии били. Исти тай учитель, тако е — особито изречения и пословице — лагано и по типару речъ по речъ на разтегъ говорио, да смо готово све за нѣимъ писати могли; али се и свака нѣгова речъ тако у паметъ хватала, да е редко која заборављна била.

Кои учитель виче и брзо говори, тай само вику и немиръ у школи прави, а ништа више.



## Неколико правила за обучавањѣ у народной школи.

### 1. Учи децу у Духу Благочестия и вере

#### Православне.

У Духу Благочестия обучава учитель децу, кадѣ се стара нѣи уверити да Богъ сва дела, све речи и саме мисли наше познае, и кадѣ настои да се Благочестие у зашту школскомѣ, у науци и у животу нѣго-вомѣ као найвећа светиня, и као найпреча потреба показуе. Тога ради има учитель Благочестие сматрати као средоточие целогѣ обучавања школскогѣ; е' наукомѣ вере треба да у савезѣ доведе све остале науке, кое у овой школи, само као средства за достиженѣ благонравности и умногѣ развитка, важности имаю. Волю дечию има учитель свагда и у свакој прилици одѣ зла хранити и управљати на све оно што е добро, поштено, лепо, племенито, едномѣ речию: богоугодно. — У ерцу своихѣ питомца има онѣ пробудити любавѣ къ добродѣтели и валяности. Самѣ учитель има бити добарѣ християнинѣ, владатисе по заповестима Божиима, одправляти црквена дела, воя се нѣму повере, уредно, точно, радо и свесердно,\*) и не само клонити се одѣ порока, коима бы могао деци ил' народу на саблазанѣ служити, него иоштѣ и примере християнскихѣ врлива своимѣ животомѣ и своимѣ безукорнымѣ владанѣмѣ има народу давати. Християнски учитель сматра свою школу као вртоградѣ Божій, у комѣ е онѣ за вртара поставлѣнѣ, али подѣ тымѣ увѣтомѣ, да за свое деланѣ добарѣ

\*) Немогу се задржати да и овде неподигнемѣ гласѣ мой противу грдногѣ злоупотребленя и саблазна, когѣ наши чтеци и певци, — понайвише учительи, богословци и препаранди, — у цркви чине, брзооплетно читаюћи у цркви и прескачући. У своемѣ Листву и у Срб. Дневнику много е већ пута противу тога говорено, али ипакѣ на неки мести ово зло иоштѣ и садѣ постои.

ответъ даде ономе, чи е тай вртоградъ. Имаймо дакле предъ очима драга браћо учителѣ, светиню нашега позива, чуваймо се да не саблазнимо коега одъ малыхъ што су нама предани; неговоримо, и нетворимо ништа усупротъ вери и благочестию, ни усупротъ побожнымъ обичаима нашега народа, него се потрудимо, да школу нашу у християнско воспита-лиште преобратимо, и повѣрену намъ дечицу млекомъ християнства напаяюћи, нѣи и времено и вечито срећ-нима учинимо.

*2. Старай се учишело, да любовь и поверенѣ своихъ ученика' придобиешъ!*

Кои учитель учи децу у духу Благочестия хри-стиянскогъ, тай мора имати праву и чисту любовь к' своимъ ученицима. Буде ли пакъ онъ свое ученике любии и пазио, то ће они нѣму любовь — своіомъ послушношћу враћати; радо ће у школу долазити, и съ вољомъ науку примати. Све што имъ буде гово-рио, то ће ићи к' срдцу нѣиховомъ, и чинити да они напредую.

Да бы пакъ учитель любовь и поверенѣ своихъ ученика задобии, нужно е да онъ самъ буде право християнски воспитанъ, и одъ свию слабостій и нрав-ственныхъ мана, у колико е више могуће, слободанъ. Ёръ само такогъ учителя могу деца одъ срдца по-штовати и любити. Осимъ тога има учитель бити пре-ма децы благъ и трпеливъ, али тако да благость нѣ-гова са озбиљношћу растворена буде. Деца треба да изъ владаня учителъвогъ према нѣима ясно увиде, да учителю благо нѣихово и нѣихова срећа на срдцу лежи, и да е онъ при награђиваню и при казненю безпристрастанъ.



3. *Старай се да ученѣ децы омилитъ.*

Н Дѣтету е оно ученѣ мило и приятно, кое е природномъ развитку нѣговыхъ умныхъ дарова сходно. Зато дакле несмемо одъ деце искати онакова знаня, коя они схватити и научити немогу и коя превазилазе нѣиховъ возрастъ и нѣихову снагу. Притомъ све оно треба избегавати, чиме бы се кодъ деце воля къ ученю ослабити и умалити могла. Особито се препоруче учителю трпеливость, кадъ деца слабо напредую; несме онъ бити равнодушанъ према успѣху или према назадку дечивмъ, него мора онай похвальвати, а о овоме отечески негодовати и децу к' прилѣжности побуживати и поощравати. Предаванѣ не сме бити сувопарно, него съ живимъ примерима и приповѣдками изпреплетано. Никада ние добро да учитель дуже времена самъ говори, а деца да га слушаю, ерѣ ће се тада одъ пасивногъ слушаня уленѣити, па разсеяти; него е много болѣ по децу ученѣ у разговорѣ претворити, тако, да часъ учитель пыта децу, часъ деца учителя. Где се тако поступа, тамо е школа права умна гимнастика. Юштъ се иште одъ учителя да е кадаръ предметъ, когъ предае, са сваке стране вешто схватити, и промене у начину предаваня употребити. Промена е зачина живота. Она е и у школи нужна, да бы се деца у живости и у вољи въ послу одржала. Ако учитель съ вољомъ отправля свое дужности, то ће и деца съ вољомъ учити; ако онъ у школи радость и задовољство налази, и деца ће налазити радость у ученю. — Напоследку валя да учитель сваку тежню дечию коя за напредкомъ смера, свакий трудъ и свако напрезанѣ нѣихово припознае. Припознаванѣ и одобраванѣ кадро е много добра учити и кодъ найславнѣихъ юнака, и кодъ найотличнѣихъ списателя, а камо ли небы кодъ мале дечице,

кой особито много држе на то, кадъ виде да имъ старии и разумни люди посао ввяховъ за валянъ признаю.

#### 4. Учи децу наочигледно!

Гледанѣмъ и слушанѣмъ кадра су деца сваку науку и сваку вештину найпре, найлакше и најболѣ примити. Чему годъ желимо децу научити, то имъ валя найпре показати у самой ствари, и дати да стварь и све нѣне делове сматраю са свию страна, и да кажу све шта на той ствари виде и онажаю. Ако ние могуће стварь саму деци предъ очи донети а оно имъ валя изнети моделъ или слику одъ те ствари и дати имъ да ю сматраю. Кадъ се неможе ни сама стварь ни нѣна слика деци показати, онда се за нужду може показати предметъ кои е много налиѣъ на онай о комъ децу учити желимо, али ту се мора юшъ казати у чему е онай другий предметъ на овай когъ видимо налиѣъ, и у чему се разликуе одъ нѣга.

Ово досадъ наведено важи за ученѣ стварныхъ предмета, т. е. оныхъ кои се очима видити могу. Но ако е предметъ чисто духованъ, кои се ни у икони представити не бы могао, онда се мора прибеѣи къ приповедкама, причтама и баснама, у којима ће наука наша живо изложена и чисто као остварена бити. Тако е учио божественый нашъ Спаситель, тако су и мудраци свию времена за децу и за простоту писали, тако се и у нашимъ Читанкама о трудолюбию, о покорности, о милосерѣу, о истинности, о каяню, о смиренности и о другимъ духовнымъ предметима учи. Приповедке и басне подпомажу такође и ученѣ о стварнымъ предметима, али само онда кадъ се ови найпре покажу.

(Продужиће се.)

УНИВЕРЗИТЕТСКА  
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BS



## УЧИТЕЛСКА ПЫТАНЯ.

### 1. О прилѣжности

и како се даю деца на ню навикнути.

Прилѣжность школске деце састои се у томъ, сваку задаћу што ко болѣ и лепше може научити ил' изградити.

Прилѣжность е у школи преко нуждна; безъ нѣ се неда ништа научити, нит' икои успехъ начивити. Она е у школи претежнија, него што су таленти; највећи умни дари и таленти, ако ние прилѣжности узъ нѣи, мало вреде ил' нимало. Између двоице, едного е највећимъ талентима, ал' с' немарњомъ прионуту с' нѣима на валянъ посао кон, и другога с' мањѣ талената, ал' с' прилѣжности и любви к' послу, вреди овај далеко више одъ онога, и надмашуе онога недогледимо.

Прилѣжность е окромъ тога една одъ највећи добродетели. Као што е ленѣость свию зала, тако е прилѣжность свию добара почетака и изворъ. Она тако свимъ срцемъ и душомъ човека са подузетимъ посломъ занима, да овај нит' мари, нитъ има кадъ на бесполице мислити, а тимъ га одъ многи зала задржи и учува. Зато е прилѣжность кодъ деце двоструко вредна, едаредъ са чуваниа одъ зла, а други редъ са навике на радъ. Ко се с' малена на прилѣжность навикне, тай ће и у поздниемъ веку све свое снаге и даре на свою и свое браће користь аснити; а ко се с' малена запусти, тай ће као сваки ленѣиваца до века само на тереть другима быти.

Колико е дакле користно, да деца науке и знания, иошъ е претежније, да и ову најдрагоцению навикую — прилѣжность — изъ школе у животъ изнесу, и да се у

школи тако на ню навичну, да имъ у кръв и наравъ пређе.

Кои дакле учитель децу на прилѣжность навикава, и о томъ настои, да имъ ова обичајомъ постане, тай ихъ на одну одъ највећи ваљности навикава, најчеститие люде у њима подиже; а ко за ово немари, то е незналица, кои не увиђа несцениму вредность ове навике, те коегъ бы сбогъ ови силни згла, што изъ левности на деци изађу, одма одъ деце одбити ваљало.

Свакоме, ко о вредности школе ил' учителя пресуђивати има, нека прилѣжность дечия најизвестније мерило и едини знакъ њиове ваљности буде; безъ овогъ невреде школе ни учители, па нека ће све остало на њима у најлепшемъ реду бити. —

Најглавнија средства децу на прилѣжность навести и уобичавати есу: љубавъ и уважаванъ науке, љубавъ и почитавъ учителя, и честолубие.

*Љубавъ и уважаванъ науке* најизвестније е и најпостояније средство прилѣжности. У коемъ е детету ова љубавъ пробуђена, томе нетреба више спољашњи надраживања на посао, то ће се и само отимати, и томе неће посао тереть већъ мила забава и веселъ бити. Учитель има дакле непрестано смешляти, како бы деци посао приятномъ и миломъ забавомъ начинио, да тимъ љубавъ к' послу пробуди, а онда ту утврди и обичајомъ начини.

Коима е начинима могућно извести то?

Свакоме е познато, да лакше и мавъ послове деца вољно и радо извршую; за тешке и велике и вису. Сваки дакле учитель, кои се у предаваню наука елементарности строго и смотрено држао, и полагаю децу са лакшегъ на теже преводио буде, учиниће деци посао лакъ, пакъ већъ тимъ мио и драгъ, на кои ће с' вољомъ ићи, и съ коимъ ће се радо бавити, те



WWW ТИМЪ В И на прилѣжностъ приучавати; а кои учитель на ово неузнае, учиниће деци посао тежакъ и немно, и она ће бегати и извлачећи се одъ нѣга учити се и привикавати на лѣнѣностъ.

Сваки учитель добро зна, да дете, кое е у нижемъ разреду довољно за виши спремно, све послове у вишемъ разреду лако, а онда и вољно и радо извршуе; а ког се дете лакоумо, и безъ довољногъ спремнога на силу у стари разредъ премешта, то тамо непрестано нарама и натеже, и најприлѣжније за кратко време тако душомъ и вољомъ клоне, да га не могућно више подигнути.

Познато е, да се сваки ономъ, што е собственимъ трудомъ стекао тимъ већма радуе, што е то ваљаније, и радујући се с' тимъ све више и више усвоити жели. Исто е ово и с' наукомъ, и кодъ деце. Кои учитель пазио буде, да одабране науке децу научи, и децу обавестио буде, да сама ту одабраностъ увиде; кои далѣ пазио буде, да стечене науке честимъ повторавањемъ особито комбинациомъ и концентрациомъ у деци утврди; учиниће те ће се деца радовати и отимати, све више и више полезногъ знања усвоити, а тимъ ће више прилѣжавати, и на прилѣжностъ се приучавати.

Сваки човекъ и дете онај посао највољне, коегъ највећма уважава; а уважавањемъ долази одъ познавања и увиђања нѣгове користи. Кои се дакле учитель потруди, да децу практичнимъ начиномъ о користи и лепоти науке тако обавести, да деца сама увиде, учиниће науку деци у толико милиомъ, и она ће отимајући се и прилѣжавајући око нѣ на прилѣжностъ се навикавати.

Увиђањемъ напредка у предузетомъ послу, причинява у свакомъ врло приятно и мило осећањемъ, кое силно вољу задражуе на јошъ веће прилѣжавањемъ око

нѣга. Кои дакле учитель деци показивао буде, како пре краткогъ времена готово вѣшта знала нису; а како садъ већъ толико мегого лепога и полезногъ знаю; и кои ихъ обавешћивао буде, да сама увиде, како лепо напредую, навешће ихъ на јошъ већу любовъ и почитанъ науке, и на веће прилѣжанъ око нѣ.

Са ова три средства, обавештенѣмъ деце о користи науке, о њиовомъ лепомъ напредованю у науци, и о одабраности и лепоти науке, кадаръ е вѣштъ учитель науку деци сила омилити, и њи на највећу прилѣжностъ навести.

Примеръ учителѣвъ и овде е као свудъ врло главно средство децу чему научити и навикнути. Прилѣжностъ учителѣва на очигледъ деце наведе и децу на прилѣжностъ. Любовъ и уважаванъ науке одъ стране учителя на очигледъ деце, наведе, да е и деца заволеу; а кои се учитель волие ленѣти него радити, ил' кои безъ волѣ на посао иде, и безъ волѣ га ради и свршуе, тай неће ни децу навести, да посла свогъ вољно и радо свршую. —

(Продужиће се.)

## О чуваню здравля.

(Една лекция за недельошколце.)

### II.

#### О шоилоши.

Топлота е по животъ и здравлѣ јошъ преца нег' светлостъ. Безъ топлоте неможе се никои животъ ни зачети, немола' постояти. Свакоме е познато, како зими све растивъ ил' сасвимъ изамру, ил' уноле премру, небровне манъ животињице помру, а друге се дублѣ подъ земљу у топлие таване, и по осталимъ топлимъ



местима завуку, и ту пола обамрто зиму презиме; а неке се у топлие пределе повуку и онде буду, докь опетъ кодъ насъ пролеће несине, и сунце веѣма неогрев, а онда се оне, што су подъ земљомъ и по осталимъ топлимъ рупама зиму преживиле извуку, и поново оживе, оне изъ топлии предела опетъ се нами врате, а све растинѣ опетъ озелене, порасте, уцвѣтаю и свой плодъ донесу.

Топлоте има различити степена; сваки животъ има своју одређену меру. Човекъ е едини, кои може највеће разлике безъ вреда поднети, ако само нагло непромене. Али како е по свако живо створенѣ, тако е и по нѣга средня мера топлоте најпробитачнија. Сувиша е топлота и нѣму шкодљива као и свачему, исто онако, као и сувиша ладноћа.

Сваки на себи види, како се на којој топлоти све жиле по рукама и пр. набују, сва кожа напрегне, била яче бию, тело веѣма у пару и зной дође, яча жеѣ најѣе, а иза напоя јошъ ячи зной, пакъ онда млитавость, тремость и уморъ, чама, зеванѣ и санљивость, теже дисанѣ, осећанѣ некогъ терета на прсима и загушъ, човекъ се забуни, мисли затупе, и сва воля клоне.

Бива ли ово чешће и трае ли подуже, а оно се мало помало сва снага изгуби, сва меса омлитаве, све тело размекша, кожа постане вредљива, изроди се склоность на различите болести, што свакогъ тако разнеженогъ пре ил' после увате, тару и животъ му скрађую. Ни еданъ одъ ови люди неможе оне старости дочекати, нити се оногъ здравља наживити, као они на ладније научени. А има примера, да на којој врућини, узъ вреде пећи и у врелимъ собама исто тако и на пољу на којој жеги сунца, особито ако зраци на голу главу упиру, вайячи люди напрецацъ падну и на место мртви остану, ил' имъ се мозакъ упали,



www.nsl.rs

УНИВЕРЗИТЕТСКА  
БИБЛИОТЕКА


и најопасније главоболъ изађу, одъ коихъ многи помру, а други полуде ил' побесне, и свакојке, напасти на себе навуку.

Јача топлота подноси само као лекъ на неке врсте узетива и укочена удова, и на све ладне отоке у воденимъ болестима. Јошъ и неки болесници патећи одъ кашљѣва болъ се осећаю у јачој топлоти, и сви што су сувишомъ ладноћомъ прозебе себи навукли. А сувише е шкодљива и опасна свака јача топлота свима людима пунима крви, особито у среднѣмъ веку после 40 до 60 године, ал' и онима млађимъ людма, што одъ блюваня и плюваня крви пате; исто е тако шкодљива свима одъ зноева страдајућима, и у свима врућимацама.

Уобште сви здрави люди треба да се одъ јаке и дуготрајуће врућине врло чуваю, било у себама или наполю. У собама где се ради нека е мало топло, особито ако е радъ, при коемъ се тело већма миче и умара, еръ су ту вреле собе далеко убиточније одъ ладни. При раду у пољу, болъ е у оне најврелије часе дана одмарати се и ладовати, а посао у јутрењимъ и вечерњимъ часовима свршивати, до 10 и одъ 4. Еръ на оној жестокој врућини и жеги врло се мало и јадно посла уради, а люди и марва сувише море и убияю.

Умерена ладноћа по здравлѣ и снагу далеко е пробитачнија. Сваки се осећа одма живльи и обретнији и јачи, дисанѣ иде слободније, сва меса буду чвршћа, цело тело крепче, ело и пиће и санѣ болъ приј, човекъ е на сваки радъ склонитији, умъ и мисли ведрије су. Ладноћа е узрокъ, те су северни народи здравлији, јачи, ерчанији, поузданији. У ладноћи е и воздухъ чистији, нема у нѣму онолико трулежа ни смрадова, као кадъ е топалъ, то е узрокъ те готово све раднѣ и најлюће болештине, кое лети највећма бесне, зими клону и попусте.





Само склонљивима на неке грчеве, наступе, болове и проливе, исто тако свима шкрофулозним, ектичавимъ, костоболњним и патећимъ одъ далкова, водене болести, и водени отока ладноћа е шкодљива, и мораю се чувати одъ нѣ; а свима здравимъ пробитачна е, и у многимъ болестима лековита, у свима врућицама, крви проливима, свима врелимъ оспама, и у свима горепоменутиимъ болестима, где е врућина шкодљива и убитачна.

Сви здрави люди, кои су ради да здраво и дуго поживе, да ячи и окретни буду, валя да се ладноће држе, и на ню науче. Нема већегъ зла, него сваку најманю промену времена одгуняти и одболовати морати, или одъ свакогъ ветрића бежати и умотавати се морати: такавъ е животъ веће зло и каштига него смртъ. А овога се зла починѣ и кодъ насъ све више и више налазити; многи наши и прости люди, кои су у овомъ погледу досадъ паметни били, почели су децу свою сувише мекано и топло одранјивати, пакъ то и есте узрокъ, те ихъ онако мало одране. Нико већма одъ ладноће нестрада, него ко се якомъ топлотомъ укварио. Противу тогъ зла нема другогъ лека, него стврднути. Научити се на ладноћу мора, ко ние радъ да сваки часъ одъ нѣ страда; а деца се даю лакше на ню научити, него зрели люди, ерѣ имаю одъ нарави топлоти довољно, и неваля ихъ јошъ већомъ задављивати. Само нека и ово навикаванѣ на ладноћу постепено и полагаано бива, ко е радъ да сретно прође.

Здравимъ людма може ладноћа само на путу шкодити, седећи на коли ил' лађи и т. д. неутопљено, особито ако пугованѣ по више сата трае. Ненавикле на ладноћу кадро е ово у часу осакатитѣ. Сви ови путници најболѣ по себе чине, кадъ на часакъ, с' кола сиђу и пешце ходе, ал' неваля до задуваня и зноя дотерати, ерѣ задуванѣ и озноенѣ на коли на

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ладноћи седити јошъ е опасније, нег' безъ зноја озеб-  
сти. Найвише путници с' ногу озебу, еръ на ове най-  
манъ пазе, било у коли седећи ил' низ' кола идући.  
Слабии и на зими мекши люди, валя да се јошъ болъ  
одъ зиме на путу чуваю. Сувише слабимъ ил' болест-  
ницима, ако зими кудъ однешени бити мораю, валя  
топле циглъ у љебе и у сламу умотано подъ ноге  
ставити, вреле воде у затворене крчаге ил' бешике  
узъ нѣи пометати, пре полавка ихъ топло напоити, и  
ако е путъ дужи, ово понавляти, ал' и с' овимъ здраво  
пазити, и зноја имъ неистерати.

Найшкодљивия е нагла промена врућине и зиме.  
Ово е кадро најяче люде или напречаць убити, или  
за навекъ грдно осакатити. Зла е и врућина иза лад-  
ноће, кадъ ко озебао и полу смрзао управо к' ватри  
и врелимъ особито гвозденимъ пећима приступа, да  
се ту одкравлюе; али е ладноћа иза врућине јошъ да-  
леко опасия. Никадъ се већма нестрада, него иза ячегъ  
рада ил' игре или иза бавлѣня у врелой соби знојвно  
на полъ изаћи, и на ладну землю, траву, каменъ сести,  
или у ладну одаю, собу, подрумъ, лагумъ и т. д. ући,  
те ту се одмарати. Небровно примера сваки данъ има,  
да све најячи люди иза овакогъ одмора, кадкадъ у  
часу као прострелѣни, укочени ил' узети остану, и  
после дуге патнѣ едва се неки са тешкомъ мукомъ  
курталишу, а други ил' тешке проливе, пробадана и  
врућице, и после овихъ дуготрауће ил' до смрти ихъ  
мучеће кашлѣве ил' водене болести и различита друга  
зла навуку, ако у онај први махъ одъ смрти утекву.

## П а р а ш и т њ а .

### 1. *Е ф ш а њ и Н а е м а .*

Пре него што ље Ефтай на непријетеля поћи, у-  
чини лакомисленъ заветъ: да ље оно, што му при по-



вратку дома прво на сусредъ изађе, Богу на жртву привећи.

Кадъ сретав битку оконча, и весео се дома врати, а то прва Наема нѣгова единица кѣри, с' радости, песама и свиркомъ миломе отцу свомъ на сусретъ и дочекъ изађе. Као ножемъ ударенъ оста Ђѣтай, и у ономе болу викну: ты ме уби кѣри моя, — ал' Богу самъ се завештао, и немогу порећи!

Узалудъ му првосвештеникъ говораше, да Богъ те жртве одъ нѣга нетражи, и да ће е с' грозомъ одбацити, ако онъ отацъ единице кѣри крвѣ на олтару пролие; Ђѣтай оста тврдъ при својој речи, и едва плачућој кѣри дозволи, да на плавину оде, и да се са своимъ другарицама опрости и изплаче.

Кадъ Наема на место они радостни песама, с' којима отцу на дочекъ изађе плакати садъ започе, а ту јој се грлица една придружи, која нипошто више одъ нѣ неодстунаше, кукајући заедно са њомъ, као да е тежити хтеде, макаръ да ова на ню и непазаше.

По краткомъ времену врати се Наема отцу, и позвавъ нѣга, да изврши како е завештао, сама к' жртвенику приступи, као невино ягнѣ мирно приклонивъ и предавши се.

Кадъ Ђѣтай ножъ диже и рукомъ на свое дете заману, где предъ нѣга изађе Аврамовъ духъ срдитогъ погледа, и увативъ га за отимајућу се руку викну: несмислени! нечини детету зла, те жртве Богъ одъ тебе нетражи, ние ни мое примио, на коју ме е самъ кушајући изазвао, — тврди отче! ни ты се нећешъ нарадовати с' децомъ!

Ово изрекавъ изчезе; а садъ грлица одъ Наеме одступи, и жртвенику приметивъ првосвештенику се за ню на жртву даде.

Весела се поврати Наема са своимъ другарицама, благодарећи Богу на поклонѣномъ животу; али овај

небияше за дуго; она се на скоро разболе и умре, и на нѣнъ гробъ дође и онай други голубъ, да кука за нѣомъ и за своимъ другомъ.

Све кѣри израильске плакаше за Наемомъ, и идоше одъ то доба сваке године на нѣзинъ гробъ оба спомена чинећи, нѣзино избавлѣнѣ слазлѣћи, и нѣзину смртъ оплакуюћи.

### Шудра изреченія.

Побожанъ християнинъ надвлада свое страсти.

Непослушни синови и кѣри греше страшно противъ Бога и родителя.

Учтивость краси младиће и девойке.

Што Богъ хоће, то треба да е и наша намера.

Наша света религија улива балсамъ у раняво срце страдаюћихъ люди.

Добродетель и полезна знавја красе човека.

Леньштина краде одъ самъ себе скупоцено време.

Путь е къ пороку изъ почетка съ ружицама посуть, да не видимо трнѣ.

Сумня насъ често наводи на неправду.

Ко сиромашу за нѣга згодну радню дае, гай му найвећу милостиню чини.

Сиромаша е онай кои много жели, а онай е богатъ кои е задоволянъ.

Нестрпљивъ јошъ више увеличава зло.

Онај кои науке и знавја любви и у нѣима се упражнява, ужива дуговечнију срећу него онај кои животъ свой проводи у увеселеню.

Лажъ е порокъ, на кои се люди гаде.